СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 292. — Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 15. грудня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 292. — Jersey City, N. J., Saturday, December 15, 1923. — THREE CENTS

БОРОТЬБА ЗА ГОЛОВСТВА В КОМІТЕТАХ

ВАШІНГТОН, 13. грудня. — Боротьба за головства сенатових комісій треває ще далі та не має вигляду на скоре їх покінчення, хоча ходять чутки, що републиканські сенатори вже рішили зректися головства в дуже важнім комітеті для межинародної торговлі та відступити його демократам.

РЕПУБЛИКАНСЬКІ ПРОВІДНИКИ ВАГАЮТЬСЯ ЩОДО СВІТОВОГО СУДУ

ВАШІНГТОН, 13. грудня. — Сенатор Лодж, голова сенатового комітету для заграничних справ, написав листа до одного конгресмена, і в ньому висказується за приступленнєм Злучених Держав до світового суду, але не після проекту Гюза, себто не до світового суду при Лізі Народів.

В СПРАВІ ДОПОМОГИ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

ВАШІНГТОН, 13. грудня. — Американський уряд робить натиск на сенатора Ленрута, щоби він відкликав своє внесенне на визначенне суми 20 міліонів долярів з федерального скарбу на допомогу голодуючому населенню Німеччини. Уряд стоїть на становищи, що допомогу повинна давати суспільність приватними жертвами та що в справі державної допомоги треба наперед заждати, поки Німеччина дістане межидержавну позичку на закупно поживи.

НАТИСКАЮТЬ ПЕРЕДСВЯТОЧНУ ШРУБУ

МЕЛОВН, Ню Йорк, 13. грудня. — Федеральний прогибіційний уряд вислав на канадийську границю збільшене число урядників та вояків для стереження границі перед пачкарами святочних горівок. Кажуть урядники, що скріплена сторожа викликала серед пачкарів замішанне.

ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД ЦЕРКОВ БОРОТЬБИ ПРОТИ КЛЕНА

КОЛАМБАС, Огайо, 13. грудня. — На засіданню виконавчого комітету Федеральної Ради Церков Америки, що лучить всі протестантські церкви, виступав цілий ряд бесідників з домаганнєм, щоби Рада зазивала та повела завзяту боротьбу проти Ку-Клакс-Клена яко проти нехристіянської організації. На думку домагаючихся, ся організація повинна бути здушена.

ІМІҐРАЦІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ

НЮ ЙОРК, 13. грудня. — Нині почалася тут національна іміґраційна конференція, скликана „національною промисловою радою". Більшість бесідників конференції висказувалася за зміною іміґраційного закона так, щоби до Америки допускати фахових робітників.

ЖИВ ЦІЛЕ ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ, І ДЕПОРТУЮТЬ ЙОГО

НОРФОВК, Верджінія, 13. грудня. — Американський іміґраційний уряд приказав депортувати 20-літнього Иосифа Пера, котрий недавно покінчив теольоґічну семинарію в Савт Бетлегемі, Па. Роджений в Угорщині, він прожив весь свій вік в Америці, але не ставши горожанином, він вертаючи недавно з Европи, найшовся в положенню іміґранта та був відправлений до Европи, хоча не знає ніякої мови кромі анґлійської та вважається Американцем.

АМЕРИКА НЕ ДУМАЄ ВСТАВЛЯТИСЯ ЗА ГРИФІТОМ

ВАШІНГТОН, 13. грудня. — Департамент стейту висловив своє невдоволенне зі заяви конгресмена Фицджеральда, що буцімто уряд збирається вставлятися дипльоматичною дорогою за американським офіцером Грифітом, що пробував ірвати американського дезертира Берґдола та дістався до німецької вязниці.

ЦІКАВА ЦЕРКОВНА ДИСКУСІЯ

НЮ ЙОРК, 13. грудня. — В епископальній церкві ведеться тепер горяча дебата над питаннєм, чи годиться з моральності уряджувати на сцені церковної галі танці дівчат, не зовсім одітих. Питанне стало практичним, як ректор церкви св. Марка в Ню Йорку, урядив таку виставу в своїй церкві. Тепер епископ церкви заборонює ректорові ставити такі вистави.

МІСТО ВИТАЄ АКТОРІВ СТРАСТНИХ МІСТЕРІЙ

НЮ ЙОРК, 13. грудня. — Урядники міста витали нині урядово кількох німецьких акторів, що грають в містеріях страстий Христа, які відбуваються що 10 літ в німецькім місті Оберраммерґав.

ДОКТОРИ З ЛІКАРСЬКОЇ ФАБРИКИ НЕ ПОДДЮТЬСЯ

ГАРТФОРД, Конектикат, 13. грудня. — Двайцять шість лікарів, котрим відібрано право лікарювання, яке вони виконували на основі фальшивих лікарських свідоцтв, внесли до найвисшого суду стейту спротив проти сього рішення лави присяжних суддів.

3 ЛЮДИЙ ПОГИБЛО В КАТАСТРОФІ

ЛА ПОРТ, Індіяна, 13. грудня. — Недалеко від сього міста зударився автомобіль з зелізничою льокомотивою. При сьому зударенню погибло на місци троє людей. Семеро других було тяжко ранених.

МЕКСИКАНСЬКІ СИЛИ ЛАГОДЯТЬСЯ ДО РІШАЮЧОГО БОЮ

ХВАРЕС, Мексико, 13. грудня. — Яких 65 миль на схід від столиці Мексика уставляються обі ворожі собі партії до рішаючої боротьби. Як видно з обчислення сил, федеральний уряд не має дуже сильного попертя, за його же завзята оборона.

ПЕРЕДВИБИРЧА БОРОТЬБА

ВАШІНГТОН, 13. грудня. — Серед провідників републиканської партії, що тепер радяться над кампанією за вибором президента в 1924. році, йде боротьба межи прихильниками Кулиджа та сенатора Джансона. Сенатор противиться збільшуванню делегатів з тих округів, які правдоподібно станутъ за Кулиджом.

ВЛАСТИТЕЛІ КОПАЛЕНЬ НЕ МАЮТЬ ДОВІРЯ ДО ПОСТУПОВИХ СЕНАТОРІВ

ВАШІНГТОН, 13. грудня. — На відбуваючихся тут зборах властителів копалень вугля промовляв републиканський сенатор Рід, котрий остро нападав на сенаторів з поступового бльоку. Він закликав вуглевих властителів добре стеречи сих сенаторів, бо вони можуть зробити велику шкоду вуглевим баронам.

РОЗВЯЗУЮТЬ ЦЕМЕНТОВИЙ ТРАСТ

Федеральний суд в Ню Йорку видав приказ розвязання Охоронного Товариства Фабрикантів Цементу, бо на думку суду організація є трастом себто зібрала в своїх руках тілько продукції (виробу) цементу, що вона самовільно може диктувати ціни виробу.

ЖИТТЯ ЧЕРЕЗ ЧАЙ

Нюйорчанин Едвард Мерфі та його жена померли в четвер трагічною смертю серед дивних обставин. Вернули вони вечером з театру домів і жінка стала лагодити для себе чарку чаю. Наставила на газовій кухні чайник, а тимчасом сама задрімала коло стола. Її муж теж заснув. Вже більше не пробудилися. Сусіди почули сморід газу та закликали поліцію, щоби розбила мешкання. Ся й пізнала, що сталося. Чайник почав кипіти, а переплнявочася почврез верх вода заляла газовий огонь. Незакручений газовий курок пускав газ далі. Обоє сплячі люде вдушилися.

18,000 ДОЛЯРІВ ЗА ПЕРЕЇХАННЄ ДИТИНИ.

Лава присяжних суддів в стейтовім суді в Ню Йорку признала Михайлови Дрисколови, 5-літному хлопцеви, 18,000 долярів відшкодовання за те, що його переїхав трок Стандард Ойл Компані. На суді показалося, що тракмен, переїхавши дитину, полишив її та втікав, а задержався аж тоді, коли полісмен віддав до нього чотири стріли.

Д'АНУНЦІО НЕ ПРИЙМАЄ ВЖЕ ОРДЕРІВ.

Римські газети сповіщають: Габріель д'Анунціо повідомляє, що він з цієї хвилини, як зложив на жертвенниці незнаного жовніра свої ордери й відзначення, не приймає ніяких відзнак і не приймає людей, що хотіли б дати йому ордери, медалі, дипльоми і подібне. Як аскет задумує відвідати Асиж.

НОРВЕГІЯ ЗМІНИТЬ НАЗВУ СВОЄЇ СТОЛИЦІ.

На місци нинішньої Крістіянії стояло до року 1624. місто, що звалося Есльо. В 1624. році місто Есльо згоріло зівсім і на цім місци побудовано нинішню Крістіянію. В 1924. році святкуватиме Норвегія 300-літній ювілей обнови цього міста. При цій нагоді влада видасть розпорядок, що місту надається назад його колишню назву.

ПІДМОРСЬКІ ТАНКИ.

Як звідомляє „Сандей Нюз", задумує анґлійська адміралія повитягати богато пароплавів котрі були ушкоджені у світовій війні недалеко берегів. То мали би зробити при помочі малих підморських танків, котрими може кермувати оден чоловік. Танки такі можуть запуститися 300 метрів під воду і можуть посуватися по дні моря.

ОСТРОВ САРДИНІЯ ДЛЯ ЗЛОЧИНЦІВ.

Італійський міністер справедливости Овіліо працює над реформою вязничої системи. Випрацьоване проєкт, на основі котрого засуджені жили би на острові Сардинії, де виконували би якусь пожиточну працю. Платню одержували би як звичайні робітники. Доходи з їх праці ділилися би на три части: одна йшла би на їх удержання, друга на відшкодування для пошкодованих злочинцями, а третю часть доходів верталося би арештантам в день освободження.

„ДЕРЖВИДАТ" НА УКРАЇНІ.

Державне видавництво України намітило видати в другій половині цього р. 500 книжок, а з них 49 прц. українських і 51 прц. російських. Загальна кількість примірників становитиме 5068 тисячів, а з них 39 прц. українською і 61 прц. російською мовою. Зовсім слушно зазначує з іронією „Нова Україна"; „Поділ, розуміється, на „державно-українську" скалю — справедливий!"

ФРАНЦУСЬКА ТВЕРДИНЯ НА ПРОДАЖ.

Французька влада продає одну старинну твердиню. Є то т. зв. цитаделя Сан Жан Пієд де Пон біля Біяріца, піятретя милі від еспанської границі. Згадана твердиня одинока в своїм роді, що має склади для муніції, дуже богато підземних келій, бічні кріпости, окопи і два звідні мости. Твердиня збудована ще в XVII ст. Наполеон держав у ній у резерві сильну залогу, а в часі світової війни містилася там французька піхота. Твердиня під землею глибока на 270 стіп. Побудована на скраю, відкіля розпостирається гарний вид на Пиринеї. Французька влада числить на це, що твердиню купить котрийсь із „новітніх богачів". Чужинці виключені від купна.

ЧОЛОВІК БАРОМЕТЕР.

Той дивний чоловік живе недалеко Кембріджа (в Анґлії). „Вестмистер Ґезет" пише, що цей двацятькількалітній молодець, Джеймс Тук, працював на полі, у нього вдарив грім, але йому нічо не сталося. То вже другий раз ударив у нього грім. Перший раз 1914. р. і шість тижнів наслідком цього не міг відзискати притомности. Лікарі чудувалися, як взагалі остав при життю, а ще більше що виздоровів. Джемс Тук відчував лише болі в лівій руці. Коли другий раз ударив у нього грім — вже навіть не втратив притомности, лише відчував слабий біль голови. Цей чоловік каже, що на кілька днів наперед може перебачити, яка буде погода і може точно розріжнити бурю, непогоду і дощ. Каже, що ця сила появилася в нього по першім ударі грому.

ЧИ ҐЕНІЯЛЬНІСТЬ УНАСЛІДЖУЄТЬСЯ?

Загальна думка є, що ґеніяльність рідко коли переходить із батька на сина. Один рідкий випадок є з наслідниками славного музика Севастіяна Баха, що родився 1685. р. а помер 1750. Його потомки, уроджені музики, визначилися також і то ще у XV. столітті, а слава -їх сягає наших днів. Іван Бах, вельми талановитий музик, був прадід славного Севастіяна і Вільгельма Фрідріха Ернеста Баха, котрий головно пописувався на концертах у Льондоні і Парижи, а помер 1845 р. Великий музик, що на старість стратив зір, був двічи жонатий і мав 22 синів, з котрих десять померло на пошесні недуги протягом вельми короткого часу. Іван Бах за своє життя скомпонував богато композиций, головно церковних, але не підписувався на них. Його старший син фрідман, батьків любимець, розгубив і попродав половину батьківських кобпозиций. Молодший син Івана Баха, Іван Крістель, гарячий католик, був орґаністом у медіолянській церкві. Його літурґії і "Requiem", то твори мистецької вартости. Написав також кілька опер.

МІСІОНАР В РУКАХ БАНДИТІВ.

В Пекіні оголошено урядово, що китайські бандити забрали зі собою в провінції Шан тунг французького місіонаря, який виконував там свої духовні обовязки. Жадають за нього викупу.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. П. СЕКРЕТАРІВ У. Н. СОЮЗА.

Отсим повідомляєсь всіх Вп. П. Секретарів, що викази та рахунки до відділів вислано всім відділам. Якби однак котрий з П. Секретарів таких не отримав до днесь, нехай сейчас повідомить Канцелярію У. Н. Союза, а вишлесь другі. Не треба ждати з висилкою рахунків та справоздань аж до послідного дня в місяци, а старатись вислати сейчас по мітінґу, а вже безусловно найдальше 26-го с. м.

В рахунках за грудень подані належитости за календарі і такі мають бути заплачені в грудні, щоби можна вирівнати рахунки межи канцелярією У. Н. Союза і адміністрацією Свободи.

Календарі вже висилаєсь до відділів і всі відділи отримають їх в грудні. З уваги, що тепер перед святами переповнене на почті і експресах, тому дуже можливо, що не всі будуть могли одержати календарі як раз на мітінґ, однак се не повинно задержати Вп. П. Урядників від сколектовання по 30 цт. від члена. Рахунок вислати як слід без переношення довгів на слідуючий рік.

Роман Слободян, фін. секретар.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ВИЗИВАЄ ТЕПЕРІШНЄ АНҐЛІЙСЬКЕ КОНСЕРВАТИВНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО

ЛОНДОН, 13. грудня. — Виконуюча рада Партії Праці приняла резолюцію, в якій взиває правительство, щоб сейчас заявило, які має пляни для розвязання питання про безробітте в Анґлії.

Вона теж ухвалила заяву повного довіря свому провідникови і кандидатови на нового премієра Анґлії Ремсееви Мекдональдови.

НІМЕЧЧИНА ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО АЛІЯНТІВ У СПРАВІ „ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ"

БЕРЛІН, 13. грудня. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що теперішній німецький міністер закордонних справ др. Густав Штреземан звернеться до аліянтів з предложеннєм, що Німеччина візьме участь в переговорах з ними у справі Рурщини, Рениїнни і загального „воєнного відшкодовання".

Він хоче теж предложити звідомленне німецького правительства про фінансове становище Німеччини заповідженій аліянтській конференції.

ГОЛЯНДЦІ ПОМАГАЮТЬ НІМЦЯМ

ГАГА, столиця Голяндії, 13. грудня. — З Амстердаму повідомляють, що голяндський Червоний Хрест вислав уже засоби поживи до Німеччини, де отворить кухні для голодних.

ПОВІНЬ В ІТАЛІЇ

РИМ, 13. грудня. — Велика злива знову спричинила повінь в Італії.

Вода пересякла кратери вульканів і спричинила трясення землі.

ЗАБОРОНА КОМУНІСТИЧНИХ ГАЗЕТ

РИМ, 13. грудня. — Італійська влада заборонила в Медіоляні 9 комуністичних газет.

Яко причину подано небезпеку для громадського порядку.

ПАЛАТА АППОНІЯ—ЧЕСЬКОЮ ШКОЛОЮ

ПРАГА, столиця Чехо-Словаччини, 12. грудня. — Чеські часописі звідомляють, що чеське правительство сконфіскувало великі добра Еберґард біля Пресбурґа (на Словаччині). Посілість та належала до звісного мадярського політика і магната графа Альберта Аппонія. Палату Еберґард перемінено на чеську школу.

Граф Аппоні недавно вернувся на Угорщину з обїздки по Америці.

ДОСМЕРТНИЙ ПОДАТОК ВІД ДОКТОРАТІВ

РИМ, 12. грудня. — Італійське правительство видало розпорядок, що за докторські титули мається платити досмертну таксу. Такса виносить 20 лірів річно. Платити-ме її кождий доктор прав, фільософії або медицини аж до смерти.

РОЗВОДИ БУДУТЬ УЛЕКШЕНІ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 12. грудня. — Анґлійський розводовий закон з днем 1. січня, 1924, зміниться значно. Улекшений буде розвіт і жінкам, і чоловікам.

ВИКЛАД УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ

БЕРЛІН, 1. грудня. — Дня 22. падолиста відбувся тут в „Академіше Бірґалле" виклад члена Спілки, студ.-торґ. Степана Тимчука про теперішній стан української преси в Східній Галичині та на Волині. Після освітлення фактичного стану нашої преси на окупованих українських землях вивязалася довша дискусія, в якій брали участь і Німці. Після обміни думками вирішено завязати тіснійше товариство задля ознайомлення обох сторін про сучасний стан преси.

ВІДКРИТТЄ СТУДЕНТСЬКОЇ ХАРЧІВНІ ПРИ СПІЛЦІ СТУДЕНТІВ УКРАЇНЦІВ У НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 1. грудня. — Дня 2. грудня с. р. має відкритись студентська харчівня при Спілці Студентів Українців у Німеччині (Віляндштрассе 37). Відкриття трохи спізнилось ізза відсутности матеріяльних засобів та зросту дорожні у Берліні.

ПРОЦЕС МАХНА

ВАРШАВА, 29. падолиста. (Вл. кор. „Свободи"), — Вчера тут в окружнім суді розпочався голосний процес відомого отамана „батька Махна".

На лаві підсудних — сам Нестор Махно, який має ще тільки 32 роки, потім його невінчана жінка Ганна Кузьменкова, 26 літ, начальник його штабу Іван Хмара, 26 літ, та його адютант Яків Домашенко, 32 літ.

Акт обжаловання обвинувачує всіх підсудних у тім, що підчас свого перебування у стшалківськім таборі інтернованих вони вступили в переговори із совєтською місією у Варшаві, маючи на меті викликати у Східній Галичині збройне повстаннє. Тим вони підкопувались під „цілість Польщі", бо шляхом організації партизантських загонів та при узброєній допомозі з совєтської Росії хотіли відірвати сю „частину Польщі" і прилучити її до совєтської Росії.

По оголошенню акту обжаловання Махно виступив з довгою промовою, протестуючи проти того, що його називають бандитом. У дійсности він „народній діяч, оборонець української людности, ворог большевиків і приятель Польщі".

Свідків викликано у цій справі 32. Частину, однак суд допитує при замкнених дверях.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НАНСЕН ПРО ГОЛОД В РОСІЇ.

Відомий на весь світ норвезький вчений та відкривець Фрітйоф Нансен, що недавно приїхав до Америки, аби тут розбудити публичну опінію за співділанием Злучених Держав з Европою, розповідав на своїм відчиті, який він мав послідної неділі в одній нюйорській церкви, цікаві річи про причини голоду в Росії та на Україні.

Один з присутних комуністичних симпатиків питав його, хто винуватий за голод. Чи не винуваті тут аліянти своєю бльокадою Росії? (так голод пояснюють большевицькі агенти). Чи не треба якраз большевицькому урядови приписати заслугу за те, що голод не обняв ширших розмірів?

У відповідь на сі запити Фрітйоф Нансен, котрий, несучи на своїх плечах тягар запомогової акції для голодуючих в Росії, мав велику нагоду приглянутися на місце умовам, ствердив, що голод був викликаний засухою. Аліянтська бльокада тут при нічому, бо вона покінчилася довго перед голодом. Щож до большевицького уряду, то він не то що не постарався йому запобігти, але своєю акцією якраз причинився до збільшення нещастя.

Причиною сьої незавидної ролі большевицького уряду в історії голоду з 1921. та 1922. року була його політика збирання податків. Проголосивши засаду, що вся надвижка плодів полевих зборів належить до комуністичної держави, большевики добилися сим того, що селяни стали засівати лишень тільки збіжа, кілько треба їм самим на прожиток. Се відбилося в страшний спосіб підчас засухи. Селяни саме в степових околицях знають, що в них засуха трафляється правильно, і в давні роки вони забезпечувалися на случай такої засухи в той спосіб, що задержували собі частину надвижки з урожайних років на засуху. Колиж тепер комуністична держава проголосила, що вона забирає все на уряд, селяни перестали ховати зайвину.

Отся селянська політика, спровокована большевицьким урядом, остаточно відбилася на цілій Росії. В її наслідок погибло, після обрахунку Нансена, коло 3 мілїони селян, а большевицький уряд мусів перед цілим світом признатися до банкротства комунізму.

„НЕОФІЦІЯЛЬНА ВІЙНА" НА ПОЛЬСЬКО-СОВЄТСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

В польських газетах, у соймі а й в окремих брошурах богато говориться про небезпеку на „кресах всходніх", „бочку з динамітом", про „неофіціяльну війну". Посол до польського сойму Рабскі видав окремі летючки п. з. „Льонти в динаміті". Сказано там, що північно-східні границі Польщі перемінилися просто в бочку пороху, котра коли вибухне то загрожувати-ме впрост самому іствуванню Польщі.

Осьщо він пише:

„Передівсім БАНДИТИЗМ. Цей граничний бандитизм на ділі є неурядовою війною, накиненою Польщі Посквою. Зорганізований точно по совєтським плянам. Бандитські ватаги по яких 50 люда, зоруженi в кріси й скорострiли, мають свої кватири в Большевії. Відтам уладжують систематичні виправи. Характер їх не лише грабіжницький, але цілію їх також нищення й революція. Давніще їх тереном операційним були лише граничні повіти, а сьогодня посунулися вже в глибину краю. Розміри їх щораз грізніщі. Навіть на залізничі поїзди нападають. Разураз нападають не лише на двори, але й поліційні постерунки. Підпалювання стирт збіжжа і стоділ є на дневному порядку. В МІСЯЦІ ЖОВТНІ В САМОМУ НОВОГРОДСЬКОМУ ВОЄВІДСТВІ ПІШЛО З ДИМОМ 16 СІЛ. „Знищити Поляків, обридити їм життя, приневолити до втечі, підкопати повагу власти (вона й сама підкопується ще ліпше!) — ось ціль граничного бандитизму."

Хтось думав би, що цілію таких польських статтей, як повисше переповіджена летючка польського посла Рабского — забезпечити „креси" перед бандитськими нападами. Ні. Пос. Рабскі звертається до міністра внутр. справ Керніка, щоби в граничних повітах впровадив вимковий стан, карні експедиції (чи мало вже покарані й пограбовані граничні повіти?!). „Закон про посольську незайманість треба змінити, щоби унеможливити послам допускатися явно державної зради". Ця остання „культурна" реформа парляментаризму мала би відноситися головно проти українських послів Волині, Полісся, Підляша (Підгірський, Приступа, Пашук, Козицький й инші) вадуться на вічах порушувати кривди і рани вкраїнського народа „на кресах". Отже треба їх видати судови, вкинути до тюрми, каже він, щоб „забезпечити креси".

На як довго?

ЯКЩО МИ ХОЧЕМО НА ДІЛАХ РОЗУМІТИ СЛОВА ІВАНА ФРАНКА, ЩО „ЛЮДИНА НЕ МАЄ ПРАВА ВДОВОЛЯТИ СВОЇХ ЗАБАГАНОК, КОЛИ МІЛІОНИ ЙОГО НАРОДУ НЕ МАЮТЬ ЧИМ ВДОВОЛИТИ НАЙКОНЕЧНІЙШИХ ПОТРЕБ ЖИТТЯ", ТО ВІДМОВИМО СОБІ ПЕВНО ХОЧ МАЛУ ЧАСТИНКУ НАШИХ ЗАБАГАНОК, А В ТОЙ СПОСІБ ЗАОЩАДЖЕНІ ГРІШІ ПРИЗНАЧИМО НА НАРОДНІЙ ПОДАТОК І ВИШЛЕМО ЙОГО ДО:

ОБЄДНАННЯ, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

НАШІ СТУДЕНТИ НА ЧУЖИНІ.

(Загальні збори Спілки Студентів-Українців у Німеччині. — Постанови Загальних Зборів. — Зносини Спілки з українськими установами в Америці. — Поміч з Америки).

Загальні Збори Спілки Студентів-Українців у Німеччині.

Дня 18. і 21. падолиста с. р. відбулись 8. загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині. На зборах, які відбулись у власному нововму мешканню Спілки на Вілляндштрассе 37, були присутні чисельні представники ріжних німецьких студентських організацій, „представники Союзу Німців-Чорноморців, Грузинського Студентського Союзу та ін. Збори відкрились промовою голови Спілки, ст. Андрія Ластовецького, в якій він, звертаючись до присутних представників-гостей, змалював їм сучасне положення українського студентства в Німеччині, закликав до найтіснійшої співпраці з нашим студентством. По вислуханню привитань від німецьких та чужинецьких студентських організацій, збори приступили до розгляду денного порядку. Низка питань як внутрішнього так і загальноорганізаційного характеру була детально розглянена спеціяльно обраними комісіями, які працювали протягом 19. і 20. падолиста й опісля представили висліди своєї праці на затвердження загальним зборам. Комісії були слідуючі: Економічна, культурно-суспільна і комісія-матка (для наміченння складу нової управи Спілки). Після обговорення і вирішення цілого ряду справ з життя нашого студентства, загальні збори обрали нову управу, в складі: 1. Голова Спілки: студ. філ. Андрій Ластовецький; 2. І. заступник голови і економічний референт, студ. агр. В. Доманицький; 3. ІІ. заступник голови і референт чужоземних зносин, студ. прав і пол. наук Олександер Кумановський; 4. Пресовий референт і господар, студ. торг. Олександер Евтухів; 5. секретар — студ. філ. Орест Лупашко; 6. касієр — студ. торг. Іван Сімко; 7. бібліотекар — студ. Сергій Кузьменко.

Хід зборів показав на повну гармонію думок членів Спілки. Були, правда, спроби деяких невідвічальних осіб внести певний заколот в одностайні лави нашого студентства, але ці мізерні спроби розбились о камяний мур думки і волі загальних зборів на самих же початках.

Найважнійші резолюції прийняті 8. загальними зборами Спілки Студентів Українців у Німеччині.

8-мі звичайні загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині висловлюють найбільшу подяку тим організаціям, які вшанували збори надсилкою представників: „Відділ Німецького Студентства", „Союз Студентів Чорноморських Німців у Німеччині", „Союз Студентів Східної й Західної Прусії", „Союз Грузинських Студентів у Німеччині". Також збори дякують „Союзови Болгарських Студентів у Німеччині „Родіна", в Головi Комітету Допомоги Магометанським Студентам у Німеччині д-ру Бедрі, та Голові Комітету Втікачів з України, генеральному консулеві Фонфе, за надіслание привітань Зборам.

2. 8. звичайні загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині висловлюють своє здивовання й жаль з приводу того, що українські організації та українські громадяни, яких запрошено на збори, лишили це без уваги й тим викликали у зборів враження, що старше українське громадянство досить далеко стоїть від життя організованої української молоді. Збори з цієї нагоди звертаються до цілої української еміграції в Німеччині з горячим закликом виявити більшу цікавість до життя українського студентства в Німеччині, яке в годину великої господарчої кризи та взагалі при кожній нагоді потребує найбільшої моральної підтримки й авторитетних порад старшої генерації.

3. — З почуттям радісного вдоволення 8. загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині приймають до відома вісти про працю 2-ого Всеукраїнського Конгресу в Філадельфії та висловлюють надію, що ціле українське громадянство, деб воно не перебувало, піде слідом за Українцями в Америці, які в годину лихоліття Батьківщини виявили незломне стремління української еміграції в Новому Світі до ідеї Єдиної Неподільної Української Самостійної Держави. Збори висловлюють з нагоди так славної, гідної української нації, праці Конгресу свою пошану й привітання новообраній управі „Обєднання Українських Організацій".

4. — 8. Загальні Збори Спілки Студентів Українців у Німеччині висловлюють урочисту подяку всім тим українським і чужоземним організаціям та громадянам, які не лишаються безучасними до положення нашого студентства в Німеччині і стараються морально й матеріяльно полекшити його незавидну долю, а саме:

„Товариству Української Молоді в Ню Йорку", „Обєднанню Українських Організацій" в Америці у Филаделфії, „Товариству Української Молоді в Бостоні", редакціям часописий „Америка" і „Свобода" в Америці, п. С. Лиликові, всім добродіям-опікунам, „Укр. Червоному Хрестови в Канаді", редакціям „Діла" і „Нової України", членам „Товариства Приятелів Українських Студентів у Німеччині", п. Чикаленко-Келер, п. д-ру Сімовичеві, п. Вировому, „Спілці Обєднаних Українських Організацій у Німеччині", п. проф. Богданови Лепкому, п. ген. Омеляновичі-Павденкові, голові „Комітету Втікачів з України в Німеччині" п. генеральному конзулеви Фонфе, п. полк. Зеленівському, п. Зеленівській, п. інженерові Кризі, п. директорови Королеву, п. артистови Модзалевському, п. д-ру Степ. Смаль-Стоцькому, „Академічній Громаді" при Подебрадській Академії, тим організаціям і громадянам в Ч. С. Р., які морально і матеріяльно уможливлюють працю „Товариства Приятелів Українських Студентів у Німеччині", „Закордонному Відділови Німецького Студентства", „Комітетови Допомоги Магометанським Студентам у Німеччині" та іншим.

5. — 8. звичайні загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині після вислухання звітів з місць та звіту Управи з діяльности за останній піврік констатують, що „наслідком надзвичайної господарчо-фінансової кризи Німеччини та нечуваного зросту дорожні, яка вдвоє перевищила норми 1914. року, матеріяльне положення нашого студентства в Німеччині погіршило в тій мірі, що мінімум екзистенції, який перед 6 місяцями виносив 5 долярів, тепер досягнув 20 долярів місячно. В той же час матеріяльна допомога, якої користало наше студентство від чужоземних і українських організацій та громадянства, не тільки не збільшилось, а навпаки — з припиненнем допомоги „Европейської Студентської Помочи Всесвітнього Християнського Студентського Союзу" виносить лише половину допомоги минулого зимового семестру; — тому:

8. звичайні загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині звертаються з горячим закликом до всіх організацій і громадянства в Америці й Европі, в цілі збереження академічних здобутків нашої молоді у високих школах у Німеччині та забезпечення від небезпеки масового залишення студій, широко прийти на поміч нашому студентству у Німеччині.

6. — В повному признанню великих культурних заслуг Товариства Української Молоді в Ню Йорку та з почуттем найбільшої подяки за визначну поміч цього товариства нашому студентству в Німеччині, 8. звичайні загальні збори Спілки Студентів-Українців у Німеччині іменують „Товариство Української Молоді в Ню Йорку" почесним членом Спілки Студентів Українців у Німеччині і поручають Управі звернутися до Т. У. М. в Ню Йорку з проханням згодитись прийняти цю почесть. Управа має пороблено про виготовлення й надіслання до „Товариства Української Молоді в Ню Йорку", після одержання його згоди, почесної грамоти.

7. — 8. звичайні загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині доручають Управі, в цілі облекшення матеріяльної нужди нашого студентства в Німеччині в зимовому семестрі 1923/24, продовжувати піддержування найтісніших і найкращих зносин з „Обєднанням Українських Організацій в Америці" в Филадельфії, „Українським Червоним Хрестом в Канаді", „Товариством Української Молоді в Бостоні", та іншими організаціями й громадянами в Новому Світі, з якими до останнього часу не було звязку.

Провідною думкою відносин з організаціями й громадянством в Америці має бути старанне найдокладніше поінформувати про фактичний стан вашого студентства в Німеччині та здобути бажання і згоду прийти на поміч тим потрібуючим, які змушені залишати студії зза браку засобів.

8. — Визнаючи велике значіння, яке мають для незаможних студентів сталі допомоги від опікунів з Америки, та констатуючи, що до цього часу справа цих допомог проводилась відповідно до вказівок і директив „Товариства Української Молоді в Ню Йорку", 8. звичайні загальні збори Спілки Студентів Українців у Німеччині доручають Управі в опікунській акції стреміти до того, щоби „аплікації" були дійсно вичерпуючою, відповідно до теперішних умов життя в Німеччині, допомогою на студії та, щоб виключно тане і призначення таких допомог ішло для фактично потребуючих старших віком та виказуючих успіхи у своїй акад. праці студентів і згідно з дотеперішніми постановами ЦЕСУС-а.

ДОПИСІ

ПЕРТ ЕМБОЙ, Н. ДЖ.

Концерт п. Зазуляка в Перт Амбою.

(Під розвагу добрим людям).

День 9-го грудня с. р. був гарний, дуже гарний в Перт Емболу, бо в сей день виступив в концерті на свій бенефіт наш славний співак барітоніст п. Михайло Зазуляк. Співав так гарно, як рідко. Голосом своїм дзвінким, металевим, знаменитою дикцією одушевив нас так, що всі присутні виходили з повним вдоволенням і признанем для соліста. Акомпаньювала на пяні знана пяністка панна Віра Стеткевич. Сим двом сілам вповні дорівнав малий 12-літний Осип Стеткевич, який поривав всіх своєю грою на скрипці. Се кандидат на великого артиста. Справді сей вечер був незвичайно милим і довго остане в памяти всіх. Був се концерт на підпомогу хорого п. Зазуляка. Бо хоч п. Зазуляк співав дуже гарно і майже з забуттєм на себе аж лякаючися, що скаже лікар на другий день, то сам собою він представляв чоловіка, який вже в дорозі на другий світ. Мізерний, вихудлий, збідований, ледви тримався на ногах, бо хоч у него груди і горло здорові, та на внутрішну хоробу жолудкову він перележав довгий час в шпиталі і дальше ще лічиться під доглядом лікарів. Тай він і не сам. У него старенька мати шістьдесятьлітна, яку він своїм голосом удержує. Аж жаль стискає серце, що такий талант нидіє і марнується, бо у п. Зазуляка треба цінити не лиш сам голос і кольорит, але й його віддане твору, який співає. Він переймається аж до загину.

Чиб нам не помогти йому? Яким способом? Найпрще **уможливити йому дати концерт в кождій місцевости**, до чого красний примір повиннаб дати найперше околиця Ню Йорку. Се можнаб зробити достаточно, як не може інакше і в гали церковний хочби й на меншу скалю і без пяна при помочи місцевого хору, щоб сим способом дати можність почути його голос і помогти йому. Та нам — не знаю, чому — так тяжко до сего дійти, хоч на це не потреба ні видатків ні великих заходів, а лиш вистарчить добра воля місцевого душпастиря і кружка співацького.

Друга річ. Хорий п. Зазуляк потребує помочі сейчасової, яка приведе його до скорійшого виздоровлення. Чиж у нас нема вже сердець милосердних? Не розходиться тут о велику поміч. Ні! Даймо не много, але всі, хто може. Я перший складаю мою маленьку жертву 2 дол. і сею дорогою осмілююся просити всіх ОО. Духовних, наших панів Учителів, співаків зі всіх кружків співацьких і всіх панів бизнесменів: Не пожалуйте хочби й найменьшої жертви на так гарну ціль, як підпомогу хорому Артистови, славі нашого народа. Жертви слати найгарніще або на руки Редакції, або просто до п. Зазуляка, 951 Washington St., Bronx, New Yor, N. Y.

Коли часописи наші оголошуючі концерт п. Зазуляка в Перт Ембою, зазначили самі від себе моє покровительство, так нехай мені буде на сім місци подякувати всім тим, які доброю причинились до сего концерту і то пп. Віктор безінтересовно; а то панні Вірі Стеткевич і Осипови Стеткевичеви, а також аптикареви нашому п. П. Гаврилову за се, що зажився касою, а п. Ів. Вавер чакови за менажерство на галі.

о. Й. Чаплинський.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Жиди „зрізали" Галлера.

Небіщик Ф. Т. Барнум, звісний властитель „найбільшого цирку на світі, сказав велику правду про своїх краянів, Американців, а саме, що нікого в світі не мож так легко здурити, як їх. Ми тепер бачимо цю правду на свої власні очи. Американський Легіон возиться по цілих Злучених Державах з польським „героєм" генералом Галлером. Колиб хто припер членів амер. легіону і спитався, які героїчні діла вчинив той Галлер, то певне жаден з них не міг би нічого відповісти. Фактом є, що той „герой" був найзвичайнішим австрійським службою, який навіть не хотів признаватися до польської народности. Підчас війни він втік з боєвого фронту і опинився у Франції, де дістав поручення зорганізувати польські легіони, які прийшли головно з Америки.

Є фактом, що ті польські добровольці не відзначилися ніякими хоробрими ділами, а стояли в запіллю, де французькі офіцери старалися насилу зробити з „офемів" яких-таких вояків.

Є фактом, що польські дипльомати-шахраї, як Падеревський і другі, обудурили антанту, представляючи національну українську армію в Галичині як большевиків. Через цю ошуку ошуку вони дістали дозвіл ужити армію Галлера проти Українців. Коли ця польсько-американська збиранина під проводом Галлера прийшла до Голичини, то застала вже нашу армію без амуниції і без припасів. Наше військо мусіло податись на Велику Україну. Тоді доперва поважалася ся „хоробрість" Галлера і Галлерчиків. Лютування цеї орди, зложеної з голоти і трусів, перейшло до історії як кривава карта мордів, підпалів і рвірств над безоружним населенням.

Невдовзі, коли Американці довідаються, якого варвара і ката вони гостювали, вони будуть паленити зі встиду. Бо инша річ дати підпудрити себе в цирку, при зибаві або хочби в бизнесі, а инша славити „героєм" такого, якому належиться шнурок за всі злочини, яких він допустився над безоружним, безпомічним населенням.

* * *

Коли ми, Українці в Рачестер, довідались, що Галлер має приїхати до нашого міста, ми вважали своїм обовязком представити Американцям, хто саме той Галлер є. Ми порозумілися з Жидами і Литовцями і скликали спільне віче. На тих масових зборах порішено, щоби зладити протест і вибрати комітет, який занесе письмо до майора міста а заразом подасть його зміст до часописів. Ранішні часописи „Демократ Кронікал" і Рачестер Геральд" подали докладно цілий перебіг віча і повний зміст протесту. Вечірні газети вже лиш трохи помогли дош, заявляючи, що майор невтральний і т. п. Про нашу депутацію написали також дуже обережно.

Щобиж усі Українці знали, як саме наша авдієнція відбулася, я подам оттут звіт як член того комітету, що протестував у посадника міста Рачестер.

Депутація складалася з отсих Українців: Василь Пригода, О. Нижанківський, Григорій Чолій і Д. Братусь. Від Жидів був делегований А. Сілва. Литовці не вислали делегата, але підписали протест.

В понеділок по вічу, 26. падолиста, прийшли ми з нашим протестом до майора. Пропоповідник О. Нижанківський вручив йому письмо, пояснюючи, що депутація прийшла длятого, щоби майор знав, якого-то гостя буде гостити місто Рачестер. Він, як посадник і представник міста повинен знати, чи варт той Галлер якоїнебудь пошани, чи може навпаки погордии від кождого чесного чоловіка. У протесті є якраз подані факти, які виказують ясно характер і заслуги польского „героя".

На це відповів майор, що він вже знає з часописів, чого ми прийшли, і що він буде вдоволений, що ...

... гостює американський легіон. Він сказав, що він не може зборонити Галлерови приїзду, але що сам виде з міста, щоб не бути присутним. Він заявив, що ні він ні його урядники не будуть витати Галлера іменем міста, а що той буде гостем тільки амер. легіону і „чембер оф коммерс". Накінець сказав нам ще таке:

— Подумаєте панове, що міг би я зробити, колиб якомусь гурткови прийшло на думку запросити „кайзера" до Америки. Хоч як не люблю я його, не мігбим однак заборонити йому вступу до Рачестер колиб деинде, в других містах Злучених Держав, його приймали. — Відтак подякував нам щераз за зводомлене і ввічливо розпрощався.

Вечірні часописи не подали докладно, що майор говорив, а тілько загально, щоб розуміти, як хто хоче.

Коли надійшов 28. падолиста, мені було цікаво побачити своїми очима галерівську „шопку". Перед полуднем я зайшов до „чембер оф коммерс" і спитав секретарки д-ке Дейвис, чи можна буде щонебудь спитатися „пана генерала". Вони всміхнулася і сказала, що думає, що буде можна. Надійшли саме тоді д. Нижанківський і Д. Б. і стали сьмо говорити. Тоді секретарка розповіла нам, що ані половини членів не бере участь в привитанню, що переважна Американців обурена, що витається такого чоловіка, як Галлер. Казала, що через наш протест богато є в клопоті, бо мусять взяти участь проти своєї волі, хоч якби й вона сама.

Купили ми тикети і ввійшли на галю, щоби подивитися на польского поришка. О пів до першої він ввійшов. Американці, з чемности, заплескали в руки. Нас, трьох Українців і Жиди, розуміється, тільки глумливо всміхалися над легковіритстю Єнків.

Вийшов голова привитаючого комітету і сказав, що нікому не вільно забирати голосу, крім назначених бесідників. Але на біду комітетови, на салі були Жиди і стали домагатися слова. Понадбігали Полячки і просять на мілість Божу Українців і Жидів, щоб пішли і розмовилися з Галлером самим, але щоб не робили публичного скандалу.

Але завзяті Жиди відказали, що вони хотять говорити так, щоб їх всі зібрані почули, а не тільки сам Галлер. І вони й Українці додали ще, що вони, як Американці, вважають нище своєї чести говорити з таким звірюкою як Галле та що ніяк не годні подати руки того рода нелюдам.

Відтак оден з Жидів встав тай промовив на цілий голос:

— Галлер каже, що в Польщі обрізували Жидам бороди через тиф. Коли це правда, коли справді санітарні згляди спонукали до цього Поляків, то чому сам Галлер не обрізав собі своєї бороди, а приніс її аж сюди до Америки? — На сали придушений сміх, а Жиди далі ріжуть і ріжуть польського різуна. —

Розуміється комітет з „чембер оф коммерс" не перепустить цього інциденту до часописів, але й до нині сміються усі Рачестерці, якто Жиди обрізали польського „героя".

Д. Братусь

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союзу що висилка календарів на рік 1924 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу ПП. секретарів для слідуючих відділів:

5, 14, 22, 30, 32, 39, 48, 51, 52, 53, 55, 58, 60, 61, 64, 71, 73, 74, 79, 82, 83, 84, 88, 89, 93, 97, 101, 110, 114, 115, 121, 123, 124, 126, 129, 132, 134, 144, 145, 148, 149, 150, 151, 154, 156, 159, 161, 162, 163, 164, 171, 172, 174, 176, 177, 178, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 192.

Всі повисші вимінені посилки зістали вислані почтою 12. і 13. грудня. Котрим би з висше згаданих відділів не дістали з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня висилки календарів, нехай повідомить адміністрацію. „Свободи".

ЯК ВИГЛЯДАЄ ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА УКРАЇНЦІВ З УКРАЇНЦЯМИ В СТАРІМ КРАЮ, А ЯК У НАС В АМЕРИЦІ?

(Надіслана стаття).

(Докінчення)

III.

Що до галицького уряду то він стояв на становищу попередно згаданої першої групи. Президент др. Петрушевич і члени галицького уряду були того переконання, що з днем 14. марта закінчився перший період нашої боротьби, який вправді нашого становища супроти Польщі не змінив, але який зате вимагає певних змін в нашім власнім нутрі. Супроти того уповноважнені галицького Уряду подалися до димісії і зложили свої мандати до рук Президента. Президент зарядив ліквідацію Уряду іменуючи в тій цили д-ра К. Левицького головою т. зв. Ліквідаційної Комісії, яка мала перевести ліквідацію. Знова Президент віддав себе до диспозиції Українській Національній Раді, згл. Виділови тоїж Ради, які то після нашої конституції являються одиноко компетентними чинниками в тій справі. Але Національної Ради не можна було через польські переслідування скликати і ледви чи в тих відносинах, які тепер панують в Галичині можна буде її колинебудь скликати. Друге знова політичне тіло т. зв. Міжпартійна Рада, до якої входили три найбільші галицькі партії і яке можнаби уважати до певної міри суррогатом Української Національної Ради, розвязалося. Фактично не було отже ніякого міжпартійного репрезентативного тіла, перед яким мігби Президент зрезиґнувати, або яке моглоби в компетентній формі дати згоду на дальшу акцію з його боку.

Остав ще вправді „Народній Комітет", головна Управа Трудової Партії, який вів від десяток літ, а рівнож і за час війни провід в нашім політичнім життю. Був це вправді важний політичний чинник, але всеж таки заступав тільки одну партію. До того теперішний провід трудової партії поробив деякі немаловажні політичні промахи, з яких найважнійшим і найбільш болючим була ухвала національно-територіяльної автономії, яку то той провід переforсував на послідним партійнім народнім зїзді, а проти якої поведено з рамени Галицького Уряду, а згодом і инших краєвих і еміґраційних чинників сильну опозицію.

В тих обставинах не лишалося нічого иншого як будувати шляхом нового порозуміння новий міжпартійний політичний центр, який відповідавби своїм складом і духом тим новим напрямкам нашої національної політики, про які я вже згадував і який обнимавби заразом представників не тільки самої Галичини, але і всіх тих західно-українських земель, які тепер хвилево опинилися під Польщею.

Перед таким міжпартійним народним представництвом мігби рівнож і Президент др. Петрушевич зложити леґально свій мандат, а воно знова леґально рішити про судьбу нашого дотеперішного державного центра та форму дальшої боротьби.

IV.

В тім самім часі коли то в пресі і на всілякого рода партійних і ґрупових нарадах обговорювано ті нові, а так важні квестії, ведено рівночасно в тійже самій пресі і на тих самих нарадах дуже остру кампанію проти органу трудової партії „Діло" та проти теперішного проводу тоїх партії, згл. проти деяких осіб того проводу за видвигнення ними національно-територіяльної автономії під Польщею. Найзавзятійшу кампанію вели і ведуть дальше таки саміже трудовики, а особливо та їх частина, що домагається скликання нового Народного Зїзду, перевибору Управи Партії, відкинення автономії та дальшої безкомпромісової боротьби за державну незалежність. Між тими послідними прийшло вже до тіснійшого порозуміння, наслідком чого повстала в лоні трудової партії незалежна, опозиційна група зі своєю Президією і секретаріятом та своїм власним, щоденним органом „Наш Прапор". Так як тепер в краю стоять справи, нема сумніву, що новий Народний Зїзд осудить всякі угодові тенденції, а заявиться за безоглядною дальшою боротьбою проти Польщі.

При тім додам, що безкомпромісову боротьбу з Польщею не треба розуміти в той спосіб, що ми мусимо відкидати автономію взагалі. Як довго ми остаємо під Польщею, ми повинні цілком зрозуміло всіми способами добиватися тих прав, які нам прислугують по законам польської конституції та тих міжнародних зобовязаннях, які Польща затягнула перед аліянтами, коли вони її признавали Галичину і инші непольські землі. Національно-територіяльної автономії можемо і повинні ми домагатися від Польщі на підставі міжнародних зобовязань, а не як її вірні піддані. З занятого вже раз і окупленого кровю державного становища ми не повинні ніколи і ніяким робом уступити.

V.

З завзятою боротьбою проти автономії получено в пресі ті всі спірні політичні квестії, про які я тут вже згадував, а заразом ще й богато инших про які тут годі говорити. Все те як бачимо справи великої ваги, бо твориться з них нове життя, нова політична фізіоґномія. Всі вони шукають за таким способом боротьби, який відповідавби найкраще ідеалам і інтересам нації. Справи ті вимагають довшого обмірковання та глибокої аналізи не тільки нашого минулого і сучасного, але і того, що ділялося і діється у наших найблизших сусідів і в Европі взагалі. Люди підносять вправді навіть в дуже горячий спосіб пороблені помилки, але заразом шукають способу, щоби ті помилки не повторилися.

Що правда, то приходить часами в тих справах навіть до дуже прикрих особистих, партійних та ґрупових терть, але ліку на те нема. Як в життю взагалі так і в політичнім життю не можна сотворити щось нового, сильного і великого без тяжких терть та звалення чи потрясення старими авторитетами, пересудами і т. п. Хтож добачує в тих змаганнях тільки свари, а не бачить ідеї, той нагадує того подорожного, якому з Царгороду остав тільки спомин про множество собак, які гризуться над киненими їм охлапами.

Не треба рівнож зражуватися хитанням деяких політичних ґруп відносно метод дальшої тактики боротьби. В шуканню за ними не належить сейчас добачувати зміни дотеперішної політичної орієнтації в напрямі якоїсь нової, як от примірoм тої „на вуйка зі сходу", бо „політика" — по словам Ренана — дуже часто „подібна до пустині, в якій ідуть на вгад — то на північ то на полудне — прямо тому, що треба йти, но ніхто не знає, де добро, а де зло".

По кождій національній катастрофі приходив у ріжних народів такий час, який ми тепер переживаємо. По наполеонських війнах панувала на німецьких землях така гнила атмосфера, такий хаос, так жерлися Німці з Німцями, що ніхто инший, а тільки найбільший німецький ґеній Ґете казав, що тепер не лишається для Німців нічого иншого як тільки розігнати їх як Жидів по цілім світі, бо тільки на чужині уміють вони жити в згоді, але не у себе дома.

Треба отже глядіти на події в старім краю властивими очима. Того, що зле, не треба закривати, але і не треба бути глухим на творчі діла. У нас в Америці бачуть звичайно у всім тільки тіни, а світла не стараються доглянути. Тому більш критикують та знеохочуються, а меньш беруться до позитивної, витревалої, систематичної праці, без якої знова неможлива ніяка солідна громадянська робота. В наших спорах тяжко дошукатися нової думки, чи нового напрямку, а чується від літ раз враз тільки ті самі нарікання на злодіїв і марнотравників народного гроша так, що свіжо прибувший з краю має дуже часто вражіннє, що приїхав в країну самих злодіїв.

У нас ніхто не має до нікого довіря, а як воно до кого і є, то самі дуже пильно працюємо над тим, щоби то довіре нашими „довірочними інформаціями" чим скорше підкопати.

Поважна акція прибирає у нас дуже часто оперетковий характер, бо нема ніякого авторитету, якийби змусив нас поставитися серіозно до громадянських справ. Бо ми не тільки, що не узнаємо ніякого авторитету у себе, але і не хочемо його взагалі мати. Укладаємо постанови, обіцюємо торжественно в маніфестах перед цілим народом, що будемо їх придержуватися, а потім з легким серцем махаємо на все рукою і йдемо як йшли самопас. Бо хто тут нам має щонебудь до розказу? В політиці у нас прецінь кождий „бос"! Тому й не диво, що всілякого рода демаґоґічні голови мають у нас легкий хліб на свої едино-спасаємі рецепти, бо знаходять між нами легко послух, а тим самим потрясають після вподоби нашими легко-запальними і легко остуджуючимися нервами в той спосіб, що правильно відвертають наш запал і енерґію від позитивної народної праці в сторону зневіри і неробства. Таких хаотичних голов, які дуже часто ділають ще в тім переконанню, що ведуть добру і ідейну працю, маємо в Америці чимало. Це не абияка наша язва. І їм-то, а не старокраєвій політичній боротьбі треба приписати в великій мірі хаос і зневіру в Америці. Вони звикли бабратися в багні, бачуть у всіх проявах громадського життя передовсім багно, жиють в багні і в багно пхають других.

VI.

І ще одно. Занепад духа в Америці та ґрупова, орґанізаційна, особисто-лідерова, бизнесова та яка ще хочете инша тутешна боротьба не має нічого спільного з старокраєвою. І старий край не є святий. І там є богато особистого підкладу в всілякого рода партийних тертях. Але всежтаки там стираються з собою передовсім нові ідеї, а з ними допервa в дальшу чергу і поодинокі особи як представники тих нових напрямків. Все воно виглядає хвилево так ідеально як я сказав, але на загал ідея бере таки верх.

Зате в Америці якраз навпаки. У всіх наших і то часами навіть дуже тяжких ґрупових чи особистих тертях можна дуже часто всьо найти, кромі одного — а саме ідеї. Отсе є наше найбільш болюче, зганґриноване місце, з якого спливає загальна деморалізація і зневіра. Старий край при тому не причасний, а винні тому тільки ми самі. Хороба та страшна, одначе вилічима.

Добрих і охочих до народної роботи людий у нас ніколи не бракувало. Маємо їх доволі по великих центрах, знайдуться і по плейзах. Маємо навіть центральну, обєднуючу, політичну орґанізацію. Робота отже моглаби йти легко, якщоби ми тільки схотіли зійти зі свого загумінкового диктаторства та признати в громадянських справах демократичний прінціп більшости, відсунути свій гурт чи орґанізацію, бизнес і свої амбіції хоч дещо на трохи дальший плян, а поставити на першім місце загально-народну справу, піддержати і пошанувати народний авторитет навіть тоді, як щоби його хвилево заступали навіть такі люди, які нам особистом не до вподоби, а нашу нетерпимість звертали більш проти ворога як проти себе самих.

В політичнім життю не треба кермуватися чувством та особистими, партійними, ґруповими і т. п. симпатіями, а передовсім розумом. А політичний розум виказує нам як на долоні, що у нас в Америці в теперішних відносинах ніяка хочби найбільш ґеніяльна одиниця ні орґанізація не в силі на власну руку повести народну роботу на більший розмір. Це ясне для кождого хто тільки хоч трохи визнається в місцевих відносинах. А коли ми свідомі того, що живемо в великім часі, який вимагає великих діл і великих жертв, то мусимо заразом признати, що того рода жертви, особливо матеріяльні, можемо добути з Америки тільки дорогою одної спільної великої акції. Инакше буде як бувало, а наша може навіть щира і горяча, але тільки з рамени одної орґанізації чи групи ведена праця, не буде великим ділом ні що до розміру акції ні матеріяльної її видатности. Не буде з неї великого хісна для самої орґанізації, а ще менше для народної справи.

Я не маю з природи ніякого нахилу до моралізовання, тому й не маю заміру давати американським Українцям ніяких моральних наук. Я тільки не можу закривати того, що спинює всяку плянову, громадянську роботу. Тому тільки і підношу наші блуди, бо ми мусимо мати відвагу глянути правді в очі, а „правда", як звучить напись на однім гробі в Женеві, „має сталеве чоло і сталеве чоло мусять мати ті, які її люблять".

* * *

В старім краю йде боротьба за нові шляхи боротьби з нашими ворогами, одним словом за — ідею. І я хочу бути на кінци моїх роздумувань не послідовним в думках, а зате послідовним оптимістом і сказати: І у нас в Америці йде завзята боротьба, але тільки за те, в який спосіб можна краще зорґанізувати допомогу Рідному Краєви, себто, як краще поперти — ідею.

В старім краю приходить вже до політичної консолідації. А що буде у нас? Чи у нас инший розум і инше серце? Чи ми не з тої самої крови і кости? Чи ми не можемо ради добра народної справи дещо призабути, зближитися і глянути собі спокійно в очи?

Так! я вірю, що зближимося, а коли зближимося з добрим серцем, то розійдемося певно приятелями. Тому нетерпеливо жду на того, що в своїй благородности простягне перший руку до згоди. Старий край поблагословить ту руку і освятить.

Др. Лука Мишуга.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Сю статтю д-ра Л. Мишуги ми помістили яко дискусійну. Погляди висловлені в сій статті се його власні погляди, з якими наша редакція в дечому не погоджується.

ГРИГОРІЙ ЧУПРИНКА

(З приводу Свята-Концерту в память другихь роковин смерти, який відбудеться в Ню Йорку, 16. грудня с. р.).

„Григорий Чупринка з козаків, по козацьки ускочив в літературу і по козацьки скінчив своє життя. Поклав голову за ті ідеали, які проповідував у своїх творах. Був молодим і бадьорим у своїх віршах й таким відійшов від нас, таким зостанеться на все в памяті нашого народу і в історії нашої літератури.

Його місце в українській літературі накрите червоною китайкою, заслугою козацькою; його бандура, сторощена ворожими кулями, зостанеться дорогою памяткою по передчасно погибшому співцю".

Богдан Лепкий.
„Антольоґія української поезії".

Григорий Чупринка народився в 1879 році в сімї українського козака в містечку Гоголеві на Чернигівщині. Народню школу скінчив у рідному Гоголеві, а до ґімназії ходив у Києві і Лубнах, але не міг скінчити, бо за приналежність до нелеґальних політичних орґанізацій його виключено з неї.

В останній революції брав діяльну участь в будуванню самостійної України, боровся з повстанцями проти большевиків і погиб від большевицької кулі в підземеллю Київського „чека" в 1921 році.

Два роки минуло, як упав підкошений московсько-большевицькою кулею Великий Український Поет Григорий Чупринка!

Син простого козака з Чернигівщини, він поклав своє життя, як хоробрий лицар здобуваючи і обороняючи права і волю українського народу. Нерівна і страшна була та боротьба, що й до нині ведеться українським народом на всіх його землях, але він не боявся її, він не боявся й смерти, бо незрівнано вище ставив визволення свого народу, ніж своє життя.

Природа обдарувала великим даром — серце його наповнила великою гарячою любовю до свого рідного народу і до своєї батьківщини, а в уста його вложила огненне слово, яким він запалював людські серця, будив свій нарід, коли кликав його взяти меч і мечем здобути у ворога волю народові.

В часах чорного, жорстокого російського царату він сміливо, не боячись ні тюрми, ні тортур, яких не жалів для нього московський уряд, йшов і працював серед народу, відгукуючись на кожну подію, де треба було стати в обороні свого рідного убогого селянина.

Настали часи волі. Здійснились бажання великого нашого поета, а з ним і всього українського народу. Народ скинув ненависне йому ярмо, що віками гнітило й душило його. І треба було бачити тоді Гр. Чупринку — яким радісним було його облича і, як любуючись, дивився він на демонструючі лави українського народу, що розкріпощений і вільний святкував свою побіду! Але не довго тривали дні волі для українського народу, а з ним і для нашого поета. З півночі насунулась чорна хмара московсько-большевицьких наїзників, щоб відібрати волю народові і знов накинути ярмо йому на шию.

Страшна, крівава, жорстока боротьба!

Але здобувши волю раз, не міг її так легко віддати Гр. Чупринка. Як звичайний жовнір, взявши рушницю, стає він в лави українських повстанців. Тепер для нього нема життя без волі!

І так, з мечем в руці, поляг він на полі битви, як великий народній герой і память про нього ніколи не забудеться українським народом.

Не стало серед нас оборонця селянської бідноти, не стало співця української недолі і хороброго Поета-Повстанця, але зостались невмирущими його слова і приклад і хай вони послужать нам всім так любити і так жити для свого народу, як великий наш народний герой Григорий Чупринка!

До Українського громадянства в Америці!

Комітет українських товариств, м. Ню-Йорку, вшановуючи память поета-повстанця Гр. Чупринки, постановив зібрати фонд для видання його творів, як дар американських Українців і тому ласкаво просить добровільні жертви на цей фонд надсилати на адресу скарбника комітету д. Івана Марусевича:

Mr. John Marusevych,
431 E. 17th St., New York, N. Y.

Імена всіх, хто прислужиться своїми жертвами цій високо-патріотичній справі, будуть видруковані в виданих творах Григорія Чупринки.

За Комітет українських товариств: —

За Українську Жіночу Громаду: С. Абрагамовська, М. Горбатюк.

За Український Народний Дім: Іван Марусевич.

За Братство св. Володимира: П. Лещух.

За Т-во Вільні козаки м. Львова: М. Никифорчин, М. Пеліх, Т. Прудивус.

За Товариство Зоря: М. Тарнавський, О. Плескун.

За Товариство Вільність в Америці: І. Гузар, Т. Мімешук.

За Т-во Богородчани: Іван Мартинець.

За Т-во Теребовельська Поміч: С. Яремчук.

За Ініціятивний Гурток: С. Фесолович, М. Радик, І. Базяк.

За Т-во Запорожська Січ: В. Лазута.

За Т-во Просвіта в Ню Йорку: Ст. Чосник, Д-р А. Борак.

МАЛЕ А ХИТРЕ.

Малий Антошко зайшов до сусідів, де дали йому кусень хліба. „Дякую гарно" відповів хлопчина. Сусідка усміхнулася тай каже: „Це дуже ладно, що ти умієш так „файно" подякувати". Хлопчина поглянув на неї тай каже невинно: „Як хоцете, сцоби я сцераз так файно подякував, просу дайте мені сце меду на хліб."

ЯК БРЕХАТИ, ТО ДОБРЕ.

Польський „ґураль" оповідає Українцеви про свої Татри, що там у однім місци є таке ехо, що як що сказати, то відгук вертає аж у кілька мінут.

Ніяк не збентежений Українець тільки усміхнувся глумливо тай каже: То ще нічого! Як я був у Чорногорі і ночував в одній гуцульській колибі, то я мав такий звичай, що кождого вечера виставлю, бувало, голову через вікно тай кликну два-три рази „вставай!" І що скажете?! Рівно у вісім годин пізнійше, повертало ехо до мене і будило мене зі сну голосним відгуком „Вставай, вставай! —

Т-ВО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

Українці!

Тут подаємо Вам дальший спис студентів Українського Університету у Львові, які внесли на наші руки прохання о придбання „опікунської" допомоги і яких Українська Студентська Рада у Львові поручає як дійсно заслугуючих на підмогу. Всі вони борці за ідею, борці за все — що українське, духові провідники стремлінь усього народу. Просять вони лише о кілька долярів на місяць. Жаден не може відмовити хоть найменчої жертви.

1. **Попович Микола,** ст. медицини, з Слобідки лісної, повіт Коломия. Служив в українській армії та сидів в польськім полоні.

2. **Бохнер Осип,** ст. медицини, родом з Раковець, пов. Городенка, служив в укр. армії і сидів в польськім полоні.

3. **Ракочий Степан,** ст. фільософії, зі Старого Самбора, сирота, підхорунжий української армії. Батько без руки, інвалід воєнний.

4. **Брилинський Леонід,** студ. прав, зі Львова, служив яко стрілець в українській гал. армії.

5. **Микитин Павло,** ст. прав, з Тисмениці, пов. Товмач. Служив в Укр. Армії.

6. **Француз Василь,** ст. прав, зі села Пилипів, пов. Коломия. До армії не приняли, нездібний. Сповняв службу в уряді.

7. **Лерхер Едмунд,** ст. медицини, з Золочева, Жид, доброволець при укр. гал. армії (жидівський курінь). Переслідуваний Поляками за активну участь в політичнім життю Українців.

8. **Марковський Роман,** студ. 3-ого року медицини, з села Дзвиняч, пов. Чортків. Служив в українській армії.

9. **Мучій Федір,** ст. 3-ого року медицини, зі села Куткір, пов. Золочів, служив як командант 9 сотні при 10-тій бригаді укр. армії. Був в польській неволи.

10. **Граб Стефан,** з Перемишля. Абсольвент гімназіяльний.

11. **Іван Мурин,** ст. фільософії, служив в укр. армії.

12. **Гнатів Йосафат,** студ. фільософії, з Бразі, пов. Долина. Служив в австр. армії і в італ. полоні.

13. **Лобачевський Анатоль,** ст. прав, з села Крилинь, пов. Ковель, на Волині. Сирота. Дуже діяльний.

14. **Бондарук Петро,** ст. техніки, з Тидичині, Луцького повіту, Волинь.

15. **Федорчук Петро,** ст. техніки, з Луцька, на Волині.

16. **Андрій Михайлюк,** студ. прав, з Печеніжина.

17. **Микола Біляс,** ст. медицини, сирота, зовсім бідний, служив весь час при УСС Січових Стрільцях.

18. **Грицьків Дмитро,** ст. фільософії, з села Трудовач, пов. Золочів, служив в укр. армії, і дуже діяльний.

19. **Івашків Михайло,** ст. фільософії, з села Бишки, повіт Бережани. Кр**а**йний сирота. Служив в українській армії.

Усі жертви і про всі інформації просимо слати на адресу:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N,
30 E. 7th St., New York, N. Y.

ЗВІТ З ПАДОЛИСТОВОГО СВЯТА В НЮ ЙОРКУ

Дня 4. XI. 1923 р. відбулось в Ню Йорку свято Першого Падолиста в память проголошення самостійности західних земель України.

Фінансовий звіт зі свята як слідує:

Збірка на святі	$355.00
Збірка на концерті	50.37
Прихід з концерту	473.15
Разом	$878.52
Кошта устроєння свята	$330.14
6. XI. вислано через Обєднання на боєвий фонд	500.00
11. XII. вислано через Обєднанне на боєвий фонд	48.38
Разом	$878.52

Всім українським організаціям, котрі брали участь в звеличанню цього свята, з особна о. М. Підгорецькому як і всім учасникам свята, котрі своєю участю і жертвами причинились до звеличання дня Першого Падолиста, і збільшення боєвого фонду, сею дорогою складає щиру подяку

Комітет.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим подаю до загального відома, що з днем 1-го грудня 1923 р. я уступив з Українсько-Американського Бюра в Ню Йорку, 520 E. 6th St., і не маю нічого більше спільного так з самим Бюром або його урядовцями, т. є. чи в Новім Йорку чи Филаделфії.

Дякуючи своїм приятелям і прихильникам за дотеперішне довіря, прошу їх, щоби в всіх справах так як попередне так і на дальше, звертались особисто чи письмено на мою адресу як слідує:

WASYL PASZUK, c/o Travelers Transfer Company,
470 West 23rd Street, New York, N. Y.

З УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ВИДАВНИЧОГО ФОНДУ В ПРАЗІ

Дня 29. жовтня, 1923, відбулись надзвичайні збори Видавничої Ради під проводом М. Галагана. На порядку дня була справа статута, виробленого комісією, вибраною на нараді представників громадських і наукових організацій.

В основу статута положено думку про утворенне замісць У. Г. В. Ф., нового Видавничого Т-ва, як приватної та комерційної установи, не звязаної з Українським Громадським Комітетом. Вислухавши пояснення Н. Григоріїва та М. Галагана про організованне У. Г. В. Ф. та про постанови названої наради, збори ухвалили нового проєкту статута не розглядати, а триматися вже ухваленого для У. Г. В. Ф. регуляміну, залишаючи змогу всім громадським та науковим організаціям, як і окремим особам, входити в склад У. Г. В. Ф. на загальних умовах.

Збори Бюра У. Г. В. Ф відбуваються що четверга. За останній час, між іншим, ухвалено:

Виробити проєкт організації нагород, що призначав би У. Г. В. Ф. за найкращі твори з ріжних галузий в кожному році;

Оповістити, що Український Громадський Видавничий Фонд приймає також дари й усякі вкладки із спеціяльною метою, як от виданнє якихось окремих праць, важних з погляду жертводавця, або також видання, присвячені памяти видатних осіб чи подій, премії, ювилейні фондації та інше.

Ухвалено також загальний (технічний) видавничий плян У. Г. В. Ф.; проєкт організації уповноважених У. Г. В. Ф. в ріжних краях; гонорарні норми авторам, а також за переклади, редагованне та рецензії.

Обовязки поміж членами Бюра поділені так: голова Бюра Е. Вировий; заступник голови П. Богацький; скарбник Микола Шаповал; секретар Ев. Приходько. Членови Бюра Гр. Щербині доручено справи щодо притягання нових вкладчиків в Празі та Подебрадах.

Нові вкладчики: Український Висший Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі; Українське Видавниче Т-во при Укр. Господарській Академії в Подебрадах; Місячник „Нова Україна" в Празі; Т-во „Український Студент" у Празі; інж. Б. Василів, Відень; др. С. Літов, Прага.

Дня 15. падолиста с. р. У. Г. В. Ф. мав уже 62 вкладчиків. Підписано вкладок разом на 60,000 кч.; з того внесено вже 40,530 кч. Повну вкладку (1,000 кч.) виплатило вже 16 вкладчиків і тим увійшли в склад Видавничої Ради У. Г. В. Ф.

Укр. Громадський Комітет в Ч. С. Р. вносить щомісячно окремо 3,000 кч., а Український Висший Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі по 1,000 кч.

Закликаємо всіх громадян і всі українські організації, установи, школи, Просвіти, кооперативи, часописи, книгарні, всі українські заклади й підприємства внести свою позичку-вкладку на Український Громадський Видавничий Фонд.

Статут і всі відомости висилає безплатно кожному Бюра Фонду.

Адреса:

Ukrainsky Hromadsky Komitet
(Бюро Видавничого Фонду)
Serikova 4,
Prague, Czechoslovakia.

БЮРО У. Г. В. Ф.
Ев. Вировий, голова.
Ев. Приходько, секр.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Богородчани, від. 233 повідомляє, що річний мітинг відбудеться в 8. годині вечером в суботу 15. грудня в галі Discpl. Comm. House, 147 Second Ave. На порядку нарад вибір уряду на слідуючий рік і инші дуже важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а уряднік 1 дол. — Г. Семенович, предс., В. Коців, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 8. годині вечером в понеділок, 17. грудня в церковній галі при Корт ул. На порядку нарад цілорічне спровадження, вибір уряду і инші справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — В. Сидорович, предс.; Г. Дідоха, секр.